

EU-krönikan

Anton Nilsson, ministerråd

Att det blir lite rörigt inför ett val är kanske inte så konstigt, men inför årets EU-val verkar valfebern ha börjat ovanligt tidigt. För några veckor sedan slog något av en politisk bomb ner i EU-bubblan när europeiska rådets ordförande, belgaren **Charles Michel**, annonserade att han ämnade ställa upp i valet till Europaparlamentet och således sannolikt lämna sitt nuvarande jobb i förtid. Europeiska rådet, eller toppmötet, är den institution där medlemsstaternas stats- och regeringschefer möts och sätter upp de stora linjedragningarna för vart unionen är på väg. Ordförandeskapet där är alltså en viktig post och Michels besked drog snabbt igång en ganska klurig diskussion med flera olika aspekter.

Först och främst uppstod såklart frågan om vem som i så fall tar över jobbet som ordförande för det viktiga Europeiska rådet. Men frågan fick snabbt en ännu bredare dimension eftersom de olika toppjobben inom EU är fördelade för att upå en balans. Olika politiska intressen har tagits i beaktande och om man bryter upp en del så sätts hela bygget i gungning. Dessutom visste alla att om man inte kommer fram till ett beslut i tid skulle premiärministern för det dåvarande ordförandelandet i rådet ta över. Det skulle påpassligt nog vara Ungern som hade den rollen vid tillfället. Att ha **Viktor Orbán** som ordförande för toppmötet när viktiga frågor som stödet till Ukraina ska beslutas sågs som en mycket dålig lösning av många av EU:s stats- och regeringschefer. Så plötsligt blev det bråttom att se över hur de viktiga posterna i EU och andra internationella organisationer som Nato skulle fördelas. Ett jobb som är aningen knepigt att sy ihop i en handvändning.

Kritiken mot Charles Michel blev också stor. Många både väljare och politiska kollegor från andra medlemsstater var upprörda över att han verkade sätta sin egen politiska karriär före de plikter som hans roll medförde.

Det fanns också många som menade att det var direkt olämpligt att kombinera ett så viktigt arbete med att samtidigt driva valkampanj. Till sist blev också kritiken för stor och Michel drog tillbaka sin kandidatur för att i stället fokusera på sitt jobb som ordförande.

Så på ett sätt var det mycket väsen för lite ull, men vid sidan av att det har uppfattats som oseriöst av Michel att agera på det här sättet så har det också lagt fingret på en tydlig svaghet i EU-systemet. En enskild individ kan snabbt sätta hela EU:s möjlighet att fatta viktiga beslut i gungning. Det är såklart aldrig en bra sak, men det är speciellt besvärligt i tider av geopolitisk oro. Inför att toppjobben ska tillsättas efter att folket valt ett nytt Europaparlament behöver nog de ledare som fått ett stort stöd ta en allvarlig funderare kring hur man bygger upp en stabil helhet som klarar av att hantera också enskilda individers politiska nycker.

I övrigt så kommer februari med tråkiga nyheter eftersom **Alexandras** praktik tar slut. För er som följer det här nyhetsbrevet kommer det knappast som en överraskning att läsa att hon har gjort ett riktigt bra jobb. Alexandra är initiativrik, en duktig skribent och har under tiden i Bryssel varit engagerad i att lära sig mer om hur EU fungerar i praktiken. Bli inte förvånade om ni ser mer av Alexandra i EU-sammanhang i framtiden! De roliga nyheterna är dock att **Emma Lindvall** har kommit ner till Bryssel för sin praktikperiod. Mer om Emma får ni läsa i nästa nyhetsbrev!



Tack och adjö Bryssel!

Alexandra Gäddnäs, praktikant

Med stort vemod författar jag denna sista lilla krönika från Ålandskontoret i Bryssel. Jag är inne på sista arbetsveckan och tänkte försöka sammanfatta dessa fem ljuva månader i EU:s huvudnäste.

Det har blivit många grekiska mackor, en uppsjö lagstiftningsprocesser och en god samling seminarium, föreläsningar och besök. Den mest intressanta lagstiftningsprocessen för mig personligen har varit den europeiska mediefrihetsakten. Det är ett strålande exempel på när mindre medlemsstaters välfungerande system får sätta standarden på bredare nivå. Skydd av fri media och journalister är en så grundläggande förutsättning för en fungerande och värdig demokrati, och jag fick gåshud när ambassadörerna och attachéerna brast ut i applåder när en slutgiltig kompromiss blev godkänd.

Här om dagen träffade jag åländska specialmedarbetaren **Celinda Nordqvist** och vi diskuterade topplistor av insikter och upplevelser i Bryssel. Jag konstaterade att en av de största stunderna var dagen när jag satt med ett såkallad fyrkolumnsdokument och plötsligt förstod vad det innebar. Alla otaliga högskolepoäng och teoretiska perspektiv blev en konkret förståelig helhet.

Jag tror det är så enormt viktigt att skapa möjligheter för ålänningar att få denna insikt och förståelse. Det är ett komplext system vi är en del av och utan förståelse är det faktiskt galet svårnavigerat - men ack så viktig.

Mina månader i Bryssel har varit fantastiska, och jag är fast bestämd att hitta tillbaka hit på ett eller annat sätt. För alla er som har en högskolestuderande ålänning i er närhet, någon som har det minsta intresse av internationella frågor: tipsa denne om vilken otrolig chans den här praktikplatsen erbjuder! Det är ett klassiskt exempel på när Ålands småskalighet kombinerat med dess stora ambitioner möts i en fin symbios och bjuder på det bästa av båda världar.

I plenum här om dagen sa en klok lagtingsledamot några väl valda ord om ministerrådet, och beskrev honom bland annat som en viktig resurs för Åland och oerhört kunnig och engagerad. Jag kan verkligen bara hålla med. Det har sannerligen varit en lyx för min del att få ta del av all denna klokskap. Stort tack Anton, det har varit magiskt!



Slutet för (det vita) snuset - eller?

NIKOTIN I början av året läcktes en studie beställd av kommissionen gällande effekterna av EU:s tobaksdirektiv. I studien fanns en del om det så kallade tobaksfria snuset med. Det här är produkter som inte regleras av det nuvarande direktivet eftersom de inte innehåller tobak utan bara nikotin. Studien föreslår att man i framtiden även ska förbjuda dessa nikotinpåsar som blivit mer och mer populära den senaste tiden.

Denna studie förväntas alltså lägga grunden till en kommande revidering av tobaksdirektivet, EU:s styrmedel för att harmonisera regleringen av tobaksproduktioner inom unionen. Senaste revideringen gjordes 2014 och det är ännu oklart när nästa revidering ska äga rum. Sverige är för närvarande det enda landet som har ett undantag för att få sälja traditionellt snus, något de förhandlade till sig i och med deras EU-inträde 1995. Det vita snuset regleras just nu på nationell nivå, och marknaden ser väldigt olika ut i olika EU-länder.

Ett förbud mot vitt snus skulle inte falla under det svenska snusundantaget, så även Sverige skulle behöva följa de eventuella, gemensamma reglerna.

Än så länge finns det inte några officiella dokument om saken, och tågordningen nu är att kommissionen formellt, vid oklart tillfälle, kommer att lyfta frågan om revidering av tobaksdirektivet. De kommer lägga fram ett förslag på hur denna revidering mer exakt kommer se ut - och detta förslag kommer sedan förhandlas av både rådet, där medlemsstaternas ministrar sitter, och av parlamentet. Bägge institutioner kommer ta fram sitt eget förslag på hur de anser att lagtexten borde se ut. Slutligen kommer rådet, kommissionen och parlamentet försöka enas om en gemensam kompromiss på hur uppdateringen kommer se ut i praktiken.

Det är alltså upp till de nationella regeringarna och de folkvalda i parlamentet att ta frågan vidare när det väl börjar diskuteras ett konkret förslag.



Veteranbilarna och EU - vad händer på den fronten?

FORDON Ett förslag från kommissionen om hur bilar ska återvinnas i slutet av deras livscykel väckte i höstas stor uppmärksamhet på Åland. Under hösten har frågan tagits upp i rådets arbetsgrupp för miljö och i också parlamentets miljökommittee. På varsitt håller går nu medlemstaternas experter och de folkvalda politikerna igenom förslaget och diskuterar vad som är rimligt eller inte. Bägge parter kommer sedan med ett förslag på en kompromiss, där lagtexten städats från så många problematiska skrivningar som möjligt.

Risken att veteranbilar skulle kunna ses som skrotbilar är till exempel en aspekt som diskuteras i bägge forum: och det är upp till politikerna och medlemsstaternas regeringar att förändra lagtexten så att den anpassas till de verkliga förutsättningarna.



Finland driver på om att slopa vargens skyddsstatus

VILTVÅRD Under senaste ministerrådet med jordbruksministrarna lyfte Finland, med stöd av en handfull andra medlemsländer, ett initiativ om att revidera habitatdirektivets bilagor. Där regleras bland annat bevarandestatus för olika djurarter: till exempel varg.

Kommissionen har tidigare lyft frågan om att göra justeringar och Finland lyfte under mötet att detta är ett bra initiativ som borde prioriteras. Finland menar att till exempel stammarna av vargar, lodjur och brunbjörn har blivit starkare och inte längre har ett särskilt skyddsbehov. Österrike pekade ut att utterstammen även stärkts och Italien lyfte diverse havsdjur.

Medlemsländerna var överrens om att direktivet behöver återspegla verkligheten och kommissionen meddelade att man kommer se över saken inom snar framtid.



Belgiska ordförandeskapets prioriteringar för våren

Belgien har vid årsskiftet intagit ordförandeskapet i rådet med sin slogan "Skydda. Stärka. Förbereda." De leder rådets arbete till och med den sista juni, då Ungern kommer att ta över. Belgien och Spanien samarbetar redan i en trio med Ungern för att säkerställa kontinuitet i lagstiftningsprocesserna.

Varje ordförandeland har möjlighet att prioritera frågor och organisera sitt arbete genom ett arbetsprogram under sitt halvår. Belgien har sammanfattat sina prioriteringar i sex huvudområden:

1. **Skydda demokratin och rättsstatsprincipen**
2. **Stärka EU:s konkurrenskraft:** Åtgärder för att öka EU:s konkurrenskraft och stärka dess ekonomiska position kommer att prioriteras.
3. **En grön och rättvis omställning:** Belgien strävar efter att driva på en hållbar omställning med fokus på gröna och rättvisa åtgärder.
4. **Stärka social- och hälsoagendan:** Sociala frågor och hälsa kommer att vara centrala i Belgiens ordförandeskap.
5. **Skydda människor och EU:s yttre gränser**
6. **Ett globalt Europa:** Belgien strävar efter att positionera EU som en global aktör och kommer att fokusera på internationella frågor.

Belgien fokuserar också på ökad motståndskraft mot hybridhot, strategisk agenda 2024-2029 och diskussion om Europas framtid. Sett till ekonomiska frågor prioriterar Belgien att revidera tullkodexen och främja digitalisering och gröna transporter inom industrisektorn.

Energiområdet omfattar avslutande av lagstiftningsinitiativ, formulerandet av EU:s framtida energiagenda och betoning på havsbaserad förnybar energi. Inom jordbruk och fiskeområdet ligger fokus på att färdigställa "frukost-direktivet" som reglerar sylt, marmelad och honung, arbetet med EU:s skogsstrategi samt harmonisering av djurskyddslagstiftning. Inom miljöområdet är målet att slutföra lagstiftningsprocesserna som faller under den gröna given och fit for 55-paketet. Man arbetar också med ett så kallat "green claims"-direktiv där målet är att motarbeta "greenwashing" - att påstå att något är hållbart och miljövänligt utan belegg, enbart för att det är ett bra marknadsföringsknep.

Inom utbildnings-, sport-, kultur- och ungdomsfrågor fokuserar Belgien på den tionde omgången av EU:s ungdomsdialog under parollen "We need youth."

Framtidens toppnamn: vem kommer styra höstens arbete i EU?

I början av januari meddelade rådets nuvarande ordförande **Charles Michel** att han kandiderar till Europaparlamentet. Belgaren Michel tippades bli ett av de belgiska liberala toppnamnen. Hans nuvarande roll som rådets objektiva ordförande löper dock till november 2024 - och han behöver således hoppa av posten om han blir vald till parlamentariker. I slutet av januari ångrade han sig och meddelade att han sitter kvar som rådets ordförande mandatperioden ut och inte ställer upp i valet till Europaparlamentet.

Michels olika besked har gett upphov till stark kritik, men också intensifierat diskussionen om vem framtidens toppnamn inom EU blir. Det finns tre huvudsakliga tunga poster som inom några månader kommer behöva fyllas.

Inledningsvis väljer Europeiska rådet en ny ordförande till hösten då Michels ordinarie mandat löper ut.

Ordförande sitter på ett mandat på 2,5 år och kan väljas om en gång. Charles Michel har omvalts en gång, och kan således inte fortsätta efter november. Ordförande väljs av EU-ländernas stats- och regeringschefer.

Europaparlamentets talman sitter också på en mandatperiod om 2,5 år och väljs av parlamentets ledamöter. Nuvarande talman **Roberta Metsolas** mandat löper ut till sommaren. Teoretiskt sett kan parlamentet välja om henne för ytterligare en mandatperiod.

Kommissionens ordförande har en mandatperiod på fem år. I och med att Europaparlamentet byts ut byts även kommissionen i sin helhet ut, men det är inget som hindrar att en ledamot väljs om. **Ursula von der Leyen** har ännu inte gett besked ifall hon satsar på att fortsätta. Det är EU-ländernas stats- och regeringschefer som väljer kommissionens ordförande med Europaparlamentets samtycke.

Den nuvarande trion:



Charles Michel, rådets nuvarande ordförande.
Foto: European Union



Roberta Metsola, Europaparlamentets talman.
Foto: © European Union - Source: EP



Ursula von der Leyen, kommissionens ordförande
Foto: European Union

Sugen på ännu mera EU-nyheter?

En översikt av nyhetskällor

Kommissionens hemsida

På Kommissionens hemsida publiceras regelbundet nyheter om större event eller lagförslag. I inläggen länkas det ofta vidare till lagtexter eller andra källor för vidare läsning. Kommissionens pressmaterial som de publicerar i samband med nya lagförslag är ofta informativa.

Rådets hemsida

Även rådet publicerar nyheter och pressmeddelanden på sin hemsida. Detta är en bra källa för att följa hur medlemsstaterna förhåller sig till kommissionens initiativ. Här publiceras till exempel kompromisser och antagna gemensamma ståndpunkter.

Europaparlamentets hemsida

Likt rådet publicerar parlamentet sina egna ståndpunkter, initiativ och kompromisser på sin hemsida. Det ger en bra ögonblicksbild av hur de politiska vindarna rör sig på EU-nivå. På parlamentets hemsida kan man också följa med livesändningar från både utskott och plenum. Dessa tolkas dessutom så du kan lyssna på svenska.

Politico Europe

Politico är enligt sig själva "en global opartisk politisk och politisk nyhetsorganisation". De erbjuder bland annat traditionell nyhetsrapportering, nyhetsbrev och podcasts på aktuella ämnen. Innehållet är gratis.

Europapodden

Europapodden är en veckovis podcast som produceras av Sveriges radio. Tillsammans med programledaren samlas korrespondenter i Europa för att diskutera de senaste nyheterna från kontinenten.

Euractiv

Euractiv är enligt sig själva "ett oberoende pan-europeiskt medienätverk specialiserat på EU-frågor". Likt Politico hittar du nyheter, nyhetsbrev, podcasts och annat smått och gott. Innehållet är gratis ifall du skapar ett konto.

Månadens kulturdebatt: kändisar för att öka valdeltagandet

I [Göteborgsposten](#) den 20 januari publicerades en [intressant kulturkrönika](#) gällande hur man kan öka ungdomars valdeltagande i Europaparlamentsvalet. Inslaget inleds med frågan: "Kan **Taylor Swift** råda bot på EU:s demokratiska underskott? Kanske."

Detta efter att en kommissionär på en presskonferens uppmanat Taylor Swifts pressteam att marknadsföra parlamentsvalet på sin spelning i Paris i början av juni 2024.

Taylor Swift har en enorm genomslagskraft hos den yngre generationen, och efter hon på en spelning i USA uppmanat folk att registrera sig för röstning trillade det in 35.000 nya registreringar på ett dygn.

Åsikterna går i sär ifall detta är rätt taktik för att höja valdeltagandet bland unga, men det är på många sätt en spännande diskussion att följa sett till nya påverkanskanaler och hur framtidens kampanjer kan se ut.

Kommande i Bryssel

Belgiska ordförandeskapet, Europaparlamentet och kommissionen har ungefär fyra månader att avsluta pågående förhandlingar inför val och ny kommission. Det är alltså en kamp mot klockan för att avsluta så mycket pågående lagstiftningsarbete som möjligt. Vi kommer att fortsätta bevaka de lagförslag som är mest relevanta för Åland, till exempel lagen om skrotbilar & veteranfordon samt det nya lagstiftningspaketet gällande att harmonisera djurskyddet i unionen.

På Ålandskontoret byter vi praktikant i månadsskiftet. Alexandra tackar för sig och istället välkomnar vi Emma Lindvall. I nästa nyhetsbrev kommer hon att introducera sig, och sina förväntningar, inför det kommande månaderna. Emma stannar i Bryssel till mitten av juni och kommer vara på plats under det oerhört spännande uppkommande valet.

Januari i bilder



Åland närvarade när medlemsländerna enades om en kompromisstext för European Media Freedom Act.



Rådets ordförande Charles Michel tillsammans med samtliga ambassadörer vid en tyst minut för Jacques Delors.



På Finlands ständiga representation och ambassad har det anordnats förtidsröstning för både första och andra omgången i presidentvalet. Vi fick finbesök av två ålänningar som passade på att rösta!

Mejlet skickas av Ålands landskapsregerings representant i Bryssel. Nyhetsbrevet skrivs och redigeras av Alexandra Gäddnäs. Tanken är att mejlet ska sammanlänka ålänningar med EU-frågor på agendan. Hör av er om ni har frågor eller specifika EU-ärenden ni vill att vi bevakar.

[Föregående nyhetsbrev hittar du här!](#)

Ni når oss via:

anton.nilsson@gov.fi & alexandra.gaddnas@gov.fi

Facebook: [Ålands landskapsregering i EU](#)